

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Валентина Василівна СТАДНИК,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
Хмельницького національного університету,
stadnyk_v_v@ukr.net

УДК 339.562(477)

ПОЛІТИКА ІМПОРТОЗАМІЩЕННЯ В РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Актуалізовано проблему розвитку економіки України з позицій її стійкості до загроз глобалізації. Проаналізовано динаміку зовнішньоекономічної діяльності України й акцентовано увагу на посиленні негативних тенденцій експортно-імпортних операцій, зумовлених сучасним станом міждержавних економіко-політичних відносин. Виділено проблеми машинобудівних підприємств, які найбільше втратили свою експортоспроможність через порушення зв'язків із традиційними партнерами. Наголошено, що деструктивні процеси в галузі найбільше зачепили підприємства, які були учасниками міждержавних технологічних ланцюжків. На прикладі таких підприємств доведено, що вартість імпортованих ними для внутрішнього споживання товарів значно перевищує обсяги реалізованої на експорт продукції, а девальвація гривні знижує конкурентоспроможність їх продукції і на внутрішньому ринку. Аргументовано, що політика імпортозаміщення у машинобудуванні повинна розроблятися з позицій розвитку виробництва для обґрунтованої заміни іноземних учасників технологічних ланцюжків. Запропоновано критерії для такого обґрунтування.

Ключові слова: глобалізація, промисловість, машинобудівне підприємство, технологічні ланцюжки, політика імпортозаміщення.

Для сучасного етапу розвитку світової економіки характерною і провідною тенденцією є посилення процесів проникнення провідних товаровиробників —

лідерів у своїй галузі — на ринки інших країн. Це призводить до згортання в цих країнах виробництва аналогічних товарів із депо гіршими функціональними чи ціновими характеристиками, а значить — зменшення числа робочих місць, зменшення надходжень до бюджету від реалізації відповідних товарів і, як наслідок, погіршення динаміки загального соціально-економічного розвитку. Для України в контексті сучасних політичних і економічних реалій ця проблема є надзвичайно актуальною для машинобудівного сектору промисловості. Внаслідок зростання політичного протистояння бізнес-груп щодо вибору пріоритетів економічного співробітництва в економіці загалом поширились деструктивні процеси, які вкрай негативно впливають на ринкові позиції вітчизняних товаровиробників. У машинобудуванні це проявилось особливо відчутно. Руйнування усталених економічних зв'язків (а значна частина українських машинобудівних підприємств була складовою міждержавних технологічних ланцюжків і переважно — з російськими підприємствами) з усією гостротою поставило перед ними завдання вижити, а значить — зуміти перепланувати існуючі бізнес-процеси, знайти всередині країни гідну альтернативу тим позиціям, які потребували участі російських партнерів, а відтак — позиціонувати свою продукцію на ринку в нових умовах.

Це має особливо важливе значення для тих підприємств, що планують виходити на європейські ринки. Вимоги до стандартів якості продукції на цих ринках суттєво відрізняються від тих, до яких звикли вітчизняні виробники. Тому кожна ланка виробничого процесу в сукупності здійснюваних на підприємстві операцій з виготовлення кінцевої продукції має відповідати міжнародним стандартам якості. Важливість і необхідність вирішення проблеми приведення структури існуючих бізнес-процесів машинобудівних підприємств відповідно до вимог часу потребує обґрунтованих рішень менеджментом таких підприємств у сфері імпортозаміщення.

Політика імпортозаміщення для України є важливою складовою державної промислової політики. Однак зазвичай вона розглядається науковцями і практиками в контексті національної економіки загалом як одна із важливих умов забезпечення її самодостатності та розвитку. Вагомий внесок у дослідження цієї проблеми саме в такому контексті зробили В. Геєць, І. Галиця, І. Дунаєв, В. Бабаєв, Ю. Кіндзерський, А. Мазаракі, Т. Мельник, М. Якубовський [1–7] та інші. Однак питання дослідження перспектив імпортозаміщення в Україні набувають все більшої актуальності у світлі підписання Україною угоди про асоціацію з ЄС, адже її умови не тільки розширюватимуть можливості для вітчизняних товаровиробників у виході на європейські ринки, а й збільшуватимуть відкритість ринків для іноземних виробників. І це за відсутності обґрунтованої стратегії перебудови бізнес-процесів вітчизняних підприємств (учасників технологічних ланцюжків), яка б забезпечила зростання конкурентоспроможності їх кінцевої продукції, загрожуватиме цим підприємствам втратою позицій на внутрішньому ринку. Тому важливо розглядати політику імпортозаміщення і з позицій окремих підприємств — учасників технологічного ланцюжка. Актуальність цієї проблеми для вітчизняних машинобудівників і визначила мету цієї статті.

Мета дослідження — визначити перспективи та сформулювати науково-методичні підходи до вирішення проблеми імпортозаміщення в технологічних ланцюжках вітчизняних машинобудівних підприємств для збереження їх конкурентоспроможності в сучасних економічних і політичних реаліях.

Динамічного соціально-економічного розвитку досягають ті країни, національна економіка яких здатна конкурувати своїми товарами і послугами на світовому ринку за значною кількістю товарних позицій. Рівень міжнародної конкурентоспроможності національної економіки проявляється передусім у співвідношенні експорту та імпорту товарів у вартісному вимірі (через сальдо зовнішньоторговельної діяльності). Позитивне сальдо свідчить про те, що в країні випускається доволі багато товарів, які можуть конкурувати на зовнішніх ринках, а негативне — про те, що внутрішній попит на товари не задовольняється національними товаровиробниками і споживачі надають перевагу імпортним аналогам. У разі значного негативного сальдо протягом тривалого часу економіка країни приречена на стагнацію, тому одним із важливих завдань державного регулювання економічних процесів має бути розробка політики імпортозаміщення.

Імпортозаміщення у науковій літературі розглядається зазвичай як процес скорочення або припинення імпорту певних товарів шляхом їх заміщення на внутрішньому ринку країни аналогічними вітчизняними, що мають кращі споживчі властивості та вартість не вище імпортних [6]. Інші науковці зауважують, що імпортозаміщення є процесом розширення вітчизняного виробництва конкурентоспроможних замінників імпортної продукції, і воно має відбуватися завдяки реалізації державної політики прогресивного структурного реформування, яке дозволяє забезпечувати потреби внутрішнього ринку та збільшувати експорт товарів із високою доданою вартістю з метою збалансування торговельного балансу країни [7]. Ними справедливо підкреслюється, що ефективно імпортозаміщення може бути чинником економічного зростання — як через створення нових робочих місць, розвиток сучасних технологій виробництва і менеджменту, так і завдяки продукуванню прибутку, який може бути конвертований у інвестиції.

Очевидно, що розробка і реалізація політики імпортозаміщення потребує обґрунтованих дій з боку держави співвідносно різних галузей промисловості з позицій їх значущості для країни. Причому ця значущість має визначатися не тільки в розрізі задоволення потреб внутрішніх споживачів, а й з позицій забезпечення необхідної самодостатності національної економіки, її здатності до нарощування міжнародної конкурентоспроможності. На сьогодні для України надзвичайно важливим напрямом розвитку імпортозаміщення є сфера генерування енергоресурсів. За існуючої ціни більшості енергоресурсів, які постачаються в Україну для потреб національної економіки і домогосподарств, їх споживання у традиційних обсягах робить неконкурентоспроможними всі галузі — як ті, що прямо використовують енергоресурси для виробничих потреб (металургія, хімічна промисловість), так і дотичні галузі, що використовують відповідну продукцію для проміжного споживання.

Однак тут ефективною альтернативою імпортозаміщення енергоносіїв може бути продумана політика енергозбереження і енергоспоживання. Модернізація виробничого сектору вітчизняної економіки з метою зниження його енергомісткості сприятиме загальному зменшенню потреби в енергоносіях. І завдання держави — через кредитно-інвестиційні важелі заохочувати таку політику у всіх сферах споживання енергоресурсів.

Інша річ — імпортозаміщення у сфері виробництва промислових товарів. Очевидно, що втручання держави в ці процеси має бути мінімальним, оскільки тут діють інші правила: розвиток власного виробництва або пошук внутрішніх

партнерів для участі у створенні кінцевого продукту відбуватиметься тоді, коли це буде вигіднішим для вітчизняного товаровиробника, ніж придбання товарів аналогічного призначення за кордоном.

Розглянемо з цих позицій динаміку експорту й імпорту Україною промислових товарів протягом останніх десяти років. Відповідні статистичні дані наведено в табл. 1. З них видно, що протягом усього досліджуваного періоду сальдо зовнішньоекономічної торгівлі товарами було від'ємне і в окремі періоди перевищувало мільярди доларів США. Це свідчить про те, що державою протягом останніх десяти років не розроблялось ефективних заходів щодо політики імпортозаміщення на інституційному рівні і здійснювані поодинокі структурні зміни в економіці не забезпечують зростання її міжнародної конкурентоспроможності.

Таблиця 1

**Динаміка експорту-імпорту товарів
у зовнішньоекономічній діяльності України
та обсягів реалізації промислової продукції**

Назва показника	Величина показників за роками							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Індекс експорту товарів, %	128,4	135,8	59,3	129,6	133,0	100,6	92,0	86,5
Індекс імпорту товарів, %	134,7	141,1	53,1	133,7	136,0	102,5	90,9	71,8
Сальдо, млн. дол. США	-11400	-18570	-5737,4	-9,31	-14210	-15850	-13651,9	-527,0
Індекс обсягів реалізації промислової продукції, %	107,6	94,8	78,1	112,2	108,0	99,5	95,7	89,9

Примітка: складено за [8; 9].

При цьому зростання обсягів експорту й імпорту товарів майже завжди (за винятком останніх двох років) перевищувало зростання обсягів реалізації промислової продукції. Така динаміка цих показників свідчить, з одного боку, що Україна має значний рівень інтегрованості у світову економіку, а з іншого — вона є реципієнтом значного обсягу промислових товарів — як високотехнологічних, так і товарів широкого вжитку, особливо продукції легкої промисловості (і навіть продовольчих товарів). І якщо за останніми двома групами промислової продукції слід очікувати позитивних (з позицій товаровиробників) змін без регулюючих заходів з боку держави внаслідок девальвації гривні (що зробило імпортні товари дорожчими 2–3 рази, а переважну більшість споживачів — біднішими у стільки ж разів; і це зумовлює значне зниження попиту населення на імпортні товари), то для виробників високотехнологічних товарів ситуація дещо складніша. Багато з них є учасниками міждержавних технологічних ланцюжків, займаючись виготовленням комплектуючих для їх кінцевого споживання (що особливо характерно для підприємств, які працюють у аерокосмічній галузі та ВПК). І так як завершальна фаза технологічного ланцюжка була у Російській Федерації, такі підприємства вимушені були суттєво скоротити виробництво, а то й зовсім призупинити його. За даними російських експертів, загальне зниження обсягів товарообороту України з Росією у січні

2015 року порівняно з січнем 2014 року перевищило 2 рази (з 2 618,8 млн. дол. до 1 129,8 млн. дол. США [10]).

Багато машинобудівних підприємств знаходилося на тимчасово окупованій території Донбасу і припинили свою діяльність внаслідок руйнувань у ході воєнного протистояння або ж були вивезені у Росію. І це відразу позначилося на обсягах експорту, оскільки Донецька область забезпечувала значну частину експорту промислової продукції (за даними Держкомстату, у 2013 році це було 19,6 % від усього обсягу експорту, водночас імпорт складав лише 5,3 %; у 2014 році при загальному зменшенні обсягів експорту до 86,5 % від досягнутого у 2013 році частка експорту підприємств Донецької області склала 15,6 %, а за січень–квітень 2015 року — всього 9,9 % при зменшенні загального обсягу експорту Україною промислової продукції до 65,4 % порівняно з аналогічним періодом 2014 року, а підприємствами Донецької області — до 37,9 % [11]).

Такі деструктивні процеси в галузі спричинили значне погіршення її експортоспроможності, що особливо проявилось у 2013–2014 рр. (рис. 1). Ще більше погіршився стан справ у галузі у 2015 році (частка машинобудування в загальному обсязі реалізації промислової продукції за перші 4 місяці року зменшилась до 6,0 %). І хоча за межі України реалізовано 61,2 % від усього обсягу машинобудівної продукції, загалом це склало лише 12,42 % від загального обсягу експорту промислової продукції [12].

Рис. 1. Динаміка внеску продукції машинобудування в загальні обсяги реалізації промислової продукції й експорту України

Примітка: побудовано за [11; 12]; власні розрахунки.

Статистика свідчить про поступове витіснення вітчизняних машинобудівників із внутрішнього ринку. За існуючими даними, частка імпортованої машинобудівної продукції у внутрішньому споживанні сягає майже 80 % [13]. Зокрема у 2013 році імпорт обладнання та механізмів склав 16,2 % від загального обсягу імпорту і перевищив 12,47 млрд. дол. США. Експортовано цієї групи товарів майже удвічі менше — лише на суму 6,98 млрд. дол. США (11,0 % від загальної суми експортованих товарів). У 2014 році частка імпорту машин та механізмів залишилась майже такою ж (16,0 %), проте обсяги його зменшились суттєво — до 8,72 млрд. дол. США. Водночас експорт також зменшився — до 5,66 млрд. дол. США і частки 10,5 %.

Зважаючи на ці дані, можна стверджувати, що за збереження існуючої тенденції машинобудування відіграватиме все меншу роль у формуванні валового національного продукту і все меншу роль у технологічному оновленні вітчизняних виробничих підприємств. І, як справедливо зауважують деякі наковці, такий стан спричинений не стільки експансією імпорту, скільки інертністю українських виробників, відсутністю стимулів і державної підтримки інноваційної діяльності. В Україні тільки одне із 42 підприємств продукує високотехнологічні товари, а в країнах Європи і Азії — кожне друге. Електроніка і комунікації на 95 % забезпечуються імпортом, комп'ютерна й офісна техніка — більше 56 %, наукові прилади — близько 50 %. І лише авіакосмічна техніка розвивається переважно на своїй основі — власне виробництво забезпечує проміжне споживання у цій галузі майже на 85 % [7].

За оцінками деяких експертів, на вітчизняному ринку з конкуренцією з боку імпорту стикаються більше 40 % українських підприємств. Серед іншого, це зумовлено значними обсягами “тіньового” імпорту. У 2005–2010 рр. його обсяг із країн ЄС та СНД становив понад 48,5 млрд. дол. США, тобто більше 8 млрд. дол. США за рік [14].

Вирішення проблеми погіршення конкурентоспроможності вітчизняних машинобудівників, очевидно, потребує значних зусиль з боку менеджменту підприємств, насамперед — для знаходження нових ринків збуту. Однак частина цієї проблеми може бути вирішена і за рахунок зміни учасників технологічних ланцюжків з виготовлення машинобудівної продукції. Це зробити значно простіше у тому разі, якщо кінцева продукція виготовляється українським виробником, а комплектуючі постачаються з інших країн. У деяких випадках вартість цих комплектуючих є доволі значною у структурі виробничої собівартості виробника. Це можна проілюструвати на прикладі деяких експортоспроможних машинобудівних підприємств Хмельницької області, які за своєю організаційно-правовою формою належать до спільних підприємств і створювались у такій формі з метою технологічного оновлення їх виробничих систем і проникнення як партнера відомого європейського виробника на ринки ЄС. В табл. 2 наведено дані щодо співвідношення обсягу експорту й імпорту товарів такими підприємствами у 2013 році. Зокрема обсяг імпорту за досліджуваний період на ТОВ “Вікс-фільтрон” складає близько 69 млн. грн., на ТзОВ “Преттль-Кабель” — понад 8 млн. грн., із досліджених підприємств лише на ТзОВ “Дювельсдорф Україна” та ТзОВ “СКАМЕ-УА” обсяг експорту незначною мірою перевищує імпорт.

Таблиця 2

Співвідношення експорту та імпорту в діяльності деяких машинобудівних підприємств Хмельницької області (2013 р.)

	ТзОВ "Вікс-Фільтрон"	ТзОВ "Преттль-Кабель"	ТзОВ "СКAME-УА"	ТзОВ "Дювельсдорф Україна"
Експорт, млн. грн.	898,98	0,327	1 506,0	8 895,3
Імпорт, млн. грн.	69 378,3	8 820,0	1 084,0	1 856,2

Примітка: складено за даними фінансової звітності підприємств.

Аналогічних прикладів у експорторієнтованому машинобудуванні можна привести багато, адже більшість вітчизняних підприємств, що працюють на експорт, виготовляють продукцію для задоволення виробничих потреб (у сфері виготовлення побутової техніки вони не є конкурентоспроможними навіть на внутрішньому ринку). Важливо, щоб участь у технологічних ланцюжках таких підприємств була вигідною для них і не призводила до вимивання обігових коштів та зростання збитковості внаслідок подорожчання імпортової складової виробничих потреб. Тому таким підприємствам доцільно розробляти стратегію імпортозаміщення, шукати вітчизняних виробників аналогічної продукції або ж ініціювати створення відповідних виробництв в Україні.

Реалізація політики імпортозаміщення особливо актуальна нині, коли глибока девальвація національної грошової одиниці спричинила різке збільшення цін на імпортовані товари. За відкритих ринків, в умовах яких доведеться працювати вітчизняним підприємствам уже в найближчому майбутньому в результаті введення в дію основного пакету угоди про асоціацію з ЄС, відсутність обґрунтованих рішень і реальних кроків у цій сфері може спричинити подальший занепад промислових підприємств у тому числі машинобудівних.

Важливу роль у розробленні й реалізації політики імпортозаміщення має відігравати держава, визначаючи пріоритети економічного розвитку і формуючи сприятливий інвестиційний клімат для залучення стратегічних інвесторів з преференціями для інвестицій у розвиток високотехнологічних галузей. Як зазначає М. Йохна, "держава, формуючи пріоритети технологічного розвитку вітчизняних підприємств у напрямку переходу до вищих технологічних укладів і підкріплюючи ці пріоритети відповідними інституційними преференціями для посилення переговорної сили вітчизняних учасників міждержавних технологічних ланцюжків, тим самим відіграватиме важливу роль у прискоренні та підвищенні рівня інноваційності технологічного оновлення і технологічного розвитку національної економіки" [15, с. 226]. Форми державної підтримки проектів імпортозаміщення можуть бути різними: пряме субсидування з бюджету; зниження оподаткування для окремих підприємств, що впроваджують процес імпортозаміщення; використання різного рівня митних ставок залежно від ступеня готовності імпортованого продукту: нижчі ставки на імпорт сировини, технологій, вищі — на імпорт готових товарів [16].

Однак основні рішення лягають на плечі керівників підприємств, які змушені прийняти обґрунтовані рішення щодо участі в технологічних ланцюжках з іноземними партнерами. Критерієм для такого вибору має бути співвіднесення отриманої підприємством вигоди від продажу продукту, створеного

внаслідок виконання робіт усіма учасниками технологічного ланцюжка, до зробленого ним внеску у створення споживчої цінності, матеріалізованої в кінцевому продукті.

За стрімкого посилення процесів глобалізації розвиток національних економік прямо залежить від їх міжнародної конкурентоспроможності, яка забезпечує їх здатність протистояти загрозам глобалізації. Рівень міжнародної конкурентоспроможності національної економіки може бути оцінено через сальдо зовнішньоторговельних операцій. Проведений аналіз динаміки зовнішньоекономічної діяльності України за останні десять років вказує на збереження негативних тенденцій співвідношення експортно-імпортних операцій, які посилюються через погіршення економіко-політичних відносин з Росією. Деструктивні процеси в промисловому секторі найбільше зачепили підприємства, що були учасниками міждержавних технологічних ланцюжків, що більшою мірою характерно для машинобудування. Аргументовано, що політика імпортозаміщення в машинобудуванні повинна розроблятися з позицій розвитку виробництв для обґрунтованої заміни іноземних учасників технологічних ланцюжків. Критерієм для обґрунтування такої заміни має бути співвіднесення отриманої підприємством вигоди від продажу продукту, створеного внаслідок виконання робіт усіма учасниками технологічного ланцюжка, до зробленого ним внеску у створення споживчої цінності, матеріалізованої в кінцевому продукті. Формування методичних рекомендацій для розробки процедури обґрунтування складу учасників технологічного ланцюжка створення технічно складних продуктів повинно стати наступним етапом дослідження.

Список використаних джерел

1. Коваленко, Н. В. Проблеми формування конкурентоспроможності національної економіки / Н. В. Коваленко // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. — 2007. — Ч. II. — Донецк, 2007 [Електронний ресурс] Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — URL : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Prvs/2007_2/0614.pdf.
2. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів [Текст] : монограф. [у 2 ч.] / за ред. В. М. Гейця, А. А. Мазаракі. — К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. — Ч. 2. — 273 с.
3. Потенціал національної промисловості: цілі та механізми ефективного розвитку [Текст] : монограф. / [Ю. В. Кіндзерський, М. М. Якубовський, І. О. Галиця та ін.] ; за ред. Ю. В. Кіндзерського. — К. : Ін-т економіки та прогнозування, 2009. — 928 с.
4. Мельник, Т. Регулирование импорта в условиях экономического кризиса [Текст] / Т. Мельник // Журнал европейской экономики. — 2011. — Том 10 (№ 3). — С. 273–291.
5. Якубовський, М. М. Реструктуризація промисловості як засіб подолання імпортової залежності економіки України / М. М. Якубовський // Національне господарство України: теорія та практика управління. — К. : Ін-т економ. та прогноз. НАН України, 2011. — С. 100–112 [Електронний ресурс] Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — URL : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/e-journals/NacGosp/2011/Yakubovskiy.pdf.
6. Дунаєв, І. В. Імпортозаміщення: державна політика і процес вибору для України на етапі подолання наслідків економічної кризи [Текст] / І. В. Дунаєв,

- В. Ю. Бабаев // Збірник наукових праць Інституту економіки промисловості НАН України. — 2011. — № 2, ч. 2. — С. 128–147.
7. Мазаракі, А. Імпорт та перспективи імпортозаміщення в Україні [Текст] / А. Мазаракі, Т. Мельник // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. — 2012. — № 6 — С. 5–15.
 8. Обсяги експорту-імпорту товарів за регіонами України [Електронний ресурс] Державна служба статистики України. — URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2015/zd/oet/oet_u/oet0315_u.htm [01.06.2015].
 9. Індекси промислової продукції за видами діяльності [Електронний ресурс] Державна служба статистики України. — URL : http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/prm_ric/prm_ric_u/ipv2013_u_bez.html [01.06.2015]
 10. Федотов, А. В. Неблагоприятные факторы развития экономической интеграции стран СНГ [Текст] / А. В. Федотов / Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. — 2015. — № 2, т. 2. — С. 162–165.
 11. Товарна структура зовнішньої торгівлі України [Електронний ресурс] Державна служба статистики України. — URL : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt0113_u.htm [01.06.2015].
 12. Обсяги реалізованої продукції за видами промислової діяльності [Електронний ресурс] Державна служба статистики України. — URL : http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/pr/orp/orp_u/orp0415_u.htm [01.06.2015].
 13. Барташевська, Ю. М. Розвиток машинобудування України: стан, проблеми, перспективи [Текст] / Ю. М. Барташевська // Європейський вектор економічного розвитку. — 2010. — № 1 (8). — С. 19–25.
 14. UNCTAD Statistics [Electronic Resource] United Nations Conference on Trade and Development. — URL : <http://unctad.org/en/Pages/Statistics.aspx>.
 15. Йохна, М. А. Інституційні та ресурсні аспекти міжнародної конкурентоспроможності промислового підприємства [Текст] : монограф. / М. А. Йохна. — Хмельницький : ХНУ, 2014. — 294 с.
 16. Пріоритети політики імпортозаміщення у стратегії модернізації промисловості України. Аналітична доповідь, підготовлена до засідання “круглого столу” 11 жовтня 2012 р. — К. : НІСД, 2012. — 71 с. [Електронний ресурс] Національний інститут стратегічних досліджень. — URL : http://www.niss.gov.ua/public/File/2012_table/1011_dop.pdf.

Надійшла до редакції 01.06.2015

Стадник В. В. Политика импортозамещения в развитии промышленного сектора Украины: проблемы и перспективы

Актуализировано проблему развития экономики Украины с позиций ее устойчивости к угрозам глобализации. Проанализировано динамику внешнеэкономической деятельности Украины и акцентировано внимание на усилении негативных тенденций экспортно-импортных операций, вызванных современным состоянием межгосударственных экономико-политических отношений. Выделено проблемы машиностроительных предприятий, которые в наибольшей степени утратили свою экспортную способность из-за нарушений связей с традиционными партнерами. Подчеркнуто, что деструктивные процессы в отрасли больше всего коснулись предприятий, являвшихся участниками межгосударственных технологических цепочек. На примере таких предприятий показано, что стоимость импортированных ими для внутреннего потребления товаров значительно превышает объемы реализованной на экспорт продукции, а девальвация гривны снизила конкурентоспособность их продукции и на внутреннем рынке. Аргументировано, что политика импортозамещения в машиностроении должна разрабатываться с позиций развития производства для обоснованной замены иностранных участников технологических цепочек. Предложено критерии для этого обоснования.

Ключевые слова: глобализация, промышленность, машиностроительное предприятие, технологические цепочки, политика импортозамещения.

Stadnyk, V. V. The Import Substitution Policy in the Industrial Sector Development of Ukraine: Problems and Prospects

The problem of Ukraine's economy development from the standpoint of its resistance to the threats of globalization is updated. The dynamics of Ukraine's foreign economic activity is analyzed; the attention is focused on strengthening negative trends in the ratio of goods exports and imports caused by the current state of international economic and political relations. The problems of machine-building enterprises, that lost most of their export capability because of relations breach with traditional partners, are covered. The destructive processes in the field are emphasized to have the largest affection on companies that were members of international technological chains. The cost of imported goods for domestic consumption is proved by such enterprises' example to be significantly exceeding the volume of sales in exports, and the hryvnia's devaluation is proved to reduce the competitiveness of their products on the domestic market. The import substitution policy in machine-building is proved to be carried out from the point of developing production for reasonable foreign participants' of technological chains replacement. The criteria to justify the substitution are identified.

Keywords: globalization, industry, machine-building enterprise, technological chains, import substitution policy.

